

**ТӨСВИЙН ШУУД ЗАХИРАГЧИЙН
2020 ОНЫ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД
ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ**

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар

Агуулга

1.Төрийн аудитын санал, дүгнэлт	3
2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан.....	5
2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан	5
2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан	6
2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан.....	8
2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан	10
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	11
2.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан	13
3.Аудитын тайлан.....	14
3.1. Ерөнхий зүйл.....	14
3.2. Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа, хууль, эрх зүй.....	14
3.3 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлого, дотоод хяналт	14
3.4. Материаллаг байдал	15
3.5. Санхүүгийн тайлангийн үзүүлэлтүүд	15
3.6. Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт санхүүжилт	17
3.7. Шилэн дансны мэдээлэл	18
3.8. Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	18
3.9. Аудитын илрүүлэлт.....	19
Залруулсан алдаа.....	19
Зөвлөмж өгөхөөс бусад байдлаар шийдвэрлэсэн алдаа, зөрчил	19
Аудитын зөвлөмж.....	19
3.10. Балансын дараах үйл явдал болон дараагийн аудитаар авч үзэх анхаарал татахуйц бусад чухал асуудлууд.....	20
4. Менежментийн захидал.....	20
5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн жагсаалт	21

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг
Бага тойруу-3, Засгийн газрын IV байр
Утас:26-04-37, Факс:51-26-42-30
E-mail: info@audit.gov.mn

2024.02.25 № 07/502
танай _____-ны № _____-т

Аудитын санал дүгнэлт

Зөрчилгүй санал дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Байгалийн түүхийн музейн 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Байгалийн түүхийн музейн 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл материаллаг алдаагүй, Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын Секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, Сангийн сайдын баталсан холбогдох журамд нийцүүлэн үнэн зөв, шударга толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын баталсан Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, гарын авлагын дагуу гүйцэтгэж, шалгагдагч этгээдээс хараат бус, аудиторовын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Бусад мэдээлэл

"Байгууллагын удирдлага бусад мэдээлэлтэй холбоотой үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ. Байгууллагын жилийн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд 4 зорилтын хүрээнд 12 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс 82.5 хувийн гүйцэтгэлтэй гэж тайлагнасан байна.

Санхүүгийн тайланд өгсөн бидний дүгнэлт бусад мэдээллийг хамраагүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, Сангийн сайдын баталсан журам, зааврын дагуу үнэн зөв, шударга бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэж болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтуудыг хэрэгжүүлэх хариуцлага хүлээнэ.

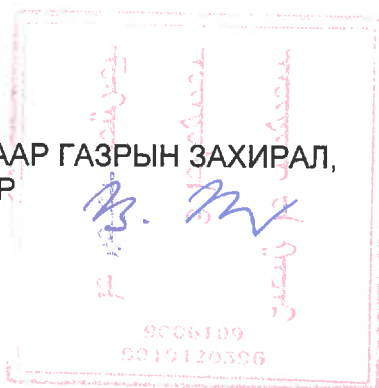
Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага нь залилан эсвэл алдаанаас үүссэн материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаар үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар түүнийг бүгдийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

АУДИТЫН ХОЁРДУГААР ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.НАРАНЧИМЭГ

2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

Тайлант хугацаа: 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	165,024,241.85	124,291,708.25
31	МӨНГӨ БА ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГӨ	-	19,045.99
312	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	-	19,045.99
31213	Арилжааны банкинд дахь харилцах	-	19,045.99
33	АВЛАГА	7,596,880.45	00.00
33106	Байгууллагаас авах авлага	7,596,880.45	00.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	157,427,361.40	124,272,662.26
35100	Түүхий эд материал	69,451,091.00	62,251,063.00
35110	Тусгай зориулалттай материал	69,451,091.00	62,251,063.00
35400	Хангамжийн материал	87,976,270.40	62,021,599.26
35410	Бичиг хэргийн материал	18,893,708.00	16,570,883.00
35420	Аж ахуйн материал	27,991,380.90	23,175,013.76
35450	Барилгын засварын материал	2,155,000.00	2,661,800.00
35470	Бусад хангамжийн материал	38,936,181.50	19,613,902.50
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	6,855,378,056.82	6,927,020,941.83
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	6,855,378,056.82	6,927,020,941.83
392	Биет хөрөнгө	6,597,018,036.82	6,668,660,921.83
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	5,348,717,332.00	5,348,717,332.00
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-78,002,127.77	-211,720,061.09
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	98,566,333.00	98,566,333.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-97,146,332.76	-98,566,333.00
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	546,252,932.29	565,888,432.29
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-519,760,476.89	-534,225,401.30
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	299,012,476.54	299,677,476.54
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-219,055,754.59	-242,414,761.61
39213	Түүх соёлын дурсгалт зүйлс	1,213,965,729.00	1,438,269,979.00
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	6,778,500.00	6,778,500.00
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	(6,778,500.00)	(6,778,500.00)
39217	Номын фонд	4,467,926.00	4,467,926.00
393	Биет бус хөрөнгө	258,360,020.00	258,360,020.00
39301	Програм хангамж	1,452,000.00	1,452,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-1,452,000.00	-1,452,000.00
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	266,060,020.00	266,060,020.00
39304	Хуримтлагдсан элэгдэл	-7,700,000.00	-7,700,000.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН	7,020,402,298.67	7,051,312,650.08
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	3,545,738.00	360,000.00
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	3,545,738.00	360,000.00
413	Өглөг	317,478.00	-
4131	Ажиллагчидтай холбогдсон өглөг	317,478.00	-
4136	Бусад өглөг	3,228,260.00	360,000.00
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	3,228,260.00	360,000.00
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	7,016,856,560.67	7,050,952,650.08
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	1,386,169,214.15	1,386,169,214.15
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	1,386,169,214.15	1,386,169,214.15
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	5,077,561,969.32	5,111,658,058.73
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	5,077,561,969.32	5,077,561,969.32
51220	Тайлант үеийн үр дүн	-	34,096,089.41
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	553,125,377.20	553,125,377.20
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	7,020,402,298.67	7,051,312,650.08

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

Тайлант хугацаа: 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

/төгрөгөөр/

ансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	7,132,402,305.07	1,154,572,768.99
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	6,409,610,415.07	224,304,250.00
1200	Нийтлэг татварын бус орлого	6,409,610,415.07	224,304,250.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	19,843,443.63	00.00
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	6,389,766,971.44	224,304,250.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	722,791,890.00	930,268,518.99
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	616,442,600.00	875,240,268.00
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	616,442,600.00	875,240,268.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	106,349,290.00	55,028,250.99
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	17,801,000.00	23,000,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	88,548,290.00	32,028,250.99
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	881,205,805.57	1,120,476,679.58
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	881,205,805.57	1,120,476,679.58
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	819,564,090.60	1,082,219,066.18
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	423,153,464.89	620,744,933.78
210101	Үндсэн цалин	322,952,977.89	450,834,366.12
210102	Нэмэгдэл цалин	55,682,615.00	150,543,228.89
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	26,529,000.00	11,182,990.77
210104	Урамшуулал	17,988,872.00	8,184,348.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	55,788,190.00	82,027,110.14
210201	Тэтгэврийн даатгал	30,724,914.38	59,787,070.13
210202	Тэтгэмжийн даатгал	8,104,825.66	5,606,552.01
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	4,477,597.97	4,567,342.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,247,953.84	1,003,913.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	11,232,898.15	11,062,233.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	27,299,033.75	62,086,471.73
210301	Гэрэл, цахилгаан	13,136,661.05	27,174,018.54
210302	Түлш, халаалт	11,783,347.15	32,268,500.63
210303	Цэвэр, бохир ус	2,379,025.55	2,643,952.56
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	22,759,237.36	58,439,948.10
210401	Бичиг хэрэг	4,933,075.00	7,131,475.00
210402	Тээвэр, шатахуун	2,465,200.00	3,008,300.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,109,759.04	3,647,439.40
210405	Хог хаягдал зайлуулах, цэвэрлэх	2,504,000.00	3,016,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэхүйлс	4,304,236.32	7,078,925.00
210408	Бараа материал ақталсны зардал	4,442,967.00	34,557,808.70
2105	Нормативт зардал	2,040,980.00	8,045,965.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	2,040,980.00	8,045,965.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	12,224,580.00	5,114,607.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	00.00	554,140.00
210604	Урсгал засвар	12,224,580.00	4,560,467.00
2107	Томилолт, зочны зардал	9,990,000.00	00.00
210702	Дотоод томилолтын зардал	9,990,000.00	-
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр хураамж	117,767,183.36	62,586,364.44
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	107,134,457.36	55,985,519.44
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,980,000.00	1,980,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	1,253,416.00	1,153,680.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	353,400.00	354,500.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	22,000.00	18,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	453,200.00	506,000.00

Байгалийн түүхийн музейн 2020 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

210807	Газрын төлбөр	686,700.00	1,150,000.00
210808	Банкны үйлчилгээний хураамж	00.00	72,205.00
210809	Улсын мэдээллийн маягтын зардал	5,884,010.00	1,366,460.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	148,541,421.24	183,173,665.99
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	6,671,180.00	10,211,801.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	141,870,241.24	172,961,864.99
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	61,641,714.97	38,257,613.40
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	8,177,810.00	28,760,268.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад нь олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	2,907,810.00	26,060,268.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж шагнал урамшуулал	5,270,000.00	2,700,000.00
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	53,463,904.97	9,497,345.40
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	53,463,904.97	9,497,345.40
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	6,251,196,499.50	34,096,089.41
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	-	-
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	965,309,285.78	-
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	-965,309,285.78	00.00
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	5,285,887,213.72	34,096,089.41

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

Тайлант хугацаа: 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-	-
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	742,426,833.63	933,830,624.99
120	Нийтлэг татварын бус орлого	19,843,443.63	-
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	19,843,443.63	-
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	19,843,443.63	-
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	722,583,390.00	933,830,624.99
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	616,442,600.00	875,240,268.00
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	616,442,600.00	875,240,268.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	106,140,790.00	58,590,356.99
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	17,801,000.00	23,010,056.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	88,339,790.00	35,580,300.99
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	734,974,033.63	927,904,579.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	734,974,033.63	927,904,579.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	673,412,318.66	889,646,965.60
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	423,230,265.21	622,034,126.98
210101	Үндсэн цалин	323,029,778.21	460,541,155.13
210102	Нэмэгдэл	55,682,615.00	136,281,220.95
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	26,529,000.00	17,027,402.90
210104	Үр дүнгийн урамшуулал	17,988,872.00	8,184,348.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	55,788,190.00	80,978,594.94
210201	Тэтгэврийн даатгал	36,132,611.84	56,461,094.94
210202	Тэтгэмжийн даатгал	6,794,578.16	6,129,400.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	3,429,400.00	4,903,500.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	857,600.00	1,225,900.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	8,574,000.00	12,258,700.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	34,534,058.20	54,851,447.28
210301	Гэрэл, цахилгаан	16,014,315.05	24,296,364.54
210302	Түлш, халаалт	16,140,717.60	27,911,130.18
210303	Цэвэр, бохир ус	2,379,025.55	2,643,952.56
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	18,310,297.04	28,780,091.40
210401	Бичиг хэрэг	4,733,450.00	5,358,850.00
210402	Тээвэр, шатахуун	2,465,200.00	3,008,300.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,109,759.04	3,647,439.40
210404	Ном, хэвлэл	2,480,000.00	3,016,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	4,521,888.00	13,749,502.00
2105	Нормативт зардал	2,372,800.00	6,035,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	2,372,800.00	6,035,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	9,772,600.00	7,941,350.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	00.00	3,484,800.00
210604	Урсгал засвар	9,772,600.00	4,456,550.00
2107	Томилолт, зочны зардал	9,990,000.00	00.00
210702	Дотоод томилолтын зардал	9,990,000.00	-

2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	116,428,908.21	83,906,515.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	109,055,192.21	69,756,770.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,980,000.00	1,980,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	1,253,416.00	1,153,680.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	353,400.00	354,500.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	22,000.00	18,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	453,200.00	2,269,600.00
210807	Газрын төлбөр	686,700.00	1,150,000.00
210808	Банкны үйлчилгээний хураамж	00.00	72,205.00
210809	Улсын мэдээллийн маягтын зардал	2,625,000.00	7,151,760.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	2,985,200.00	5,119,840.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	2,985,200.00	5,119,840.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	61,561,714.97	38,257,613.40
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	8,097,810.00	28,760,268.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад нь олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	2,907,810.00	26,060,268.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	5,190,000.00	2,700,000.00
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	53,463,904.97	9,497,345.40
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	53,463,904.97	9,497,345.40
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	7,452,800.00	5,926,045.99
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	-	5,907,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	7,452,800.00	5,907,000.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	7,452,800.00	5,907,000.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	7,452,800.00	5,907,000.00
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	(7,452,800.00)	(5,907,000.00)
	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-	-
7	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-	-
8	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)	-	19,045.99
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	-
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-	19,045.99

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

Тайлант хугацаа: 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан /төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
2018 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,386,169,214.15	1,186,666,428.18	-841,866,295.38	1,730,969,346.95
Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0.00	0.00	633,541,050.98	633,541,050.98
Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,386,169,214.15	1,186,666,428.18	-208,325,244.40	2,364,510,397.93
Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт	0.00	-633,541,050.98	0.00	-633,541,050.98
Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	5,285,887,213.72	5,285,887,213.72
2019 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,386,169,214.15	553,125,377.20	5,077,561,969.32	7,016,856,560.67
Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0.00	0.00	0.00	0.00
Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,386,169,214.15	553,125,377.20	5,077,561,969.32	7,016,856,560.67
Тайлант үеийн үр дүн			34,096,089.41	34,096,089.41
2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,386,169,214.15	553,125,377.20	5,111,658,058.73	7,050,952,650.08

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Тайлант хугацаа: 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

/төгрөгөөр/

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	-	-	
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	917,258,700.00	865,999,720.60	(51,258,979)	94
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	917,258,700.00	865,999,720.60	(51,258,979)	94
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	861,352,800.00	839,939,452.60	(21,413,347)	98
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	612,935,000.00	612,857,580.98	(77,419)	100
210101	Үндсэн цалин	464,852,900.00	460,541,155.13	(4,311,745)	99
210102	Нэмэгдэл	136,253,100.00	135,289,022.95	(964,077)	99
210103	Унаа болон бусад нөхөн олговор	11,829,000.00	17,027,402.90	5,198,403	144
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	82,746,400.00	80,978,594.94	(1,767,805)	98
210201	Тэтгэврийн даатгал	58,228,900.00	56,461,094.94	(1,767,805)	97
210202	Тэтгэмжийн даатгал	6,129,400.00	6,129,400.00	-	100
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	4,903,500.00	4,903,500.00	-	100
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,225,900.00	1,225,900.00	-	100
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	12,258,700.00	12,258,700.00	-	100
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	60,134,400.00	54,851,447.28	(5,282,953)	91
210301	Гэрэл, цахилгаан	17,539,500.00	24,296,364.54	6,756,865	139
210302	Түлш, халаалт	39,233,700.00	27,911,130.18	(11,322,570)	71
210303	Цэвэр, бохир ус	3,361,200.00	2,643,952.56	(717,247)	79
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	25,937,900.00	25,005,989.40	(931,911)	96
210401	Бичиг хэрэг	5,405,100.00	5,358,850.00	(46,250)	99
210402	Тээвэр, шатахуун	3,008,300.00	3,008,300.00	-	100
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,520,200.00	3,647,439.40	(872,761)	81
210405	Хог хаягдал зайлуулах хортон мэрэгчдийн устгал ариутгал	3,016,000.00	3,016,000.00	-	0
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	9,988,300.00	9,975,400.00	(12,900)	100
2105	Нормативт зардал	5,614,500.00	5,571,000.00	(43,500)	99
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	5,614,500.00	5,571,000.00	(43,500)	99
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	3,948,900.00	3,948,850.00	(50)	100
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	1,104,800.00	1,104,800.00	-	100
210604	Урсгал засвар	2,844,100.00	2,844,050.00	(50)	100
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	64,909,600.00	51,606,150.00	(13,303,450)	80
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	52,899,800.00	40,690,370.00	(12,209,430)	77
210802	Аудит, баталгаажуулах зардал	2,685,200.00	1,980,000.00	(705,200)	74
210803	Даатгалын үйлчилгээ	1,511,000.00	1,153,680.00	(357,320)	76
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	366,100.00	354,500.00	(11,600)	97
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	18,000.00	18,000.00	-	100
210806	Мэдээлэл, технологийн зардал	2,279,500.00	2,269,600.00	(9,900)	100
210807	Газрын төлбөр	1,150,000.00	1,150,000.00	-	100
210809	Улсын мэдээллийн маягтын зардал	4,000,000.00	3,990,000.00	(10,000)	100
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	5,126,100.00	5,119,840.00	(6,260)	100
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	5,126,100.00	5,119,840.00	(6,260)	100
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	55,905,900.00	26,060,268.00	(29,845,632)	47
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	55,905,900.00	26,060,268.00	(29,845,632)	47

213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	55,290,900.00	26,060,268.00	(29,230,632)	47
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	615,000.00	-	(615,000)	0
3	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	917,258,700.00	865,999,720.60	(51,258,979)	94
31	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	917,258,700.00	865,999,720.60	(51,258,979)	94
310001	Улсын төсвөөс санхүүжих	917,258,700.00	865,999,720.60	(51,258,979)	94
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	-	-	0
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-	-	-	0
6	ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	-	-	-	0
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	1	1	-	100
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	59	52	7	88
620001	Удирдах ажилтан	1	1	-	100
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	42	36	6	86
620003	Үйлчлэх ажилтан	16	15	1	94

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан

Тайлант хугацаа: 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН		58,571,311.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ		58,571,311.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ		55,614,513.00
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил		9,176,546.00
210101	Үндсэн цалин		9,176,546.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал		3,774,102.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс		3,774,102.00
2105	Нормативт зардал		464,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл		464,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал		9,899,500.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл		8,287,000.00
210604	Урсгал засвар		1,612,500.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж		32,300,365.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж		29,138,605.00
210809	Улсын мэдээллийн маягтын зардал		3,161,760.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ		2,956,798.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг		2,700,000.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж шагнал урамшуулал		2,700,000.00
2132	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг		256,798.00
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг		256,798.00
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР		58,590,356.99
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого		58,590,356.99
131101	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө		23,010,056.00
131104	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого		35,580,300.99
IV	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)		-
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		-
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		19,045.99
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО		52
620001	Удирдах ажилтан		1
620002	Гүйцэтгэх ажилтан		36
620003	Үйлчлэх ажилтан		15

3. Аудитын тайлан

3.1. Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасан бүрэн эрхийн хүрээнд Байгалийн түүхийн музейн 2020 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын дүгнэлтийг захирал Н.Зоригтбаатар танд танилцуулж байна.

Энэхүү тайланд шалгагдагч этгээдийн санхүү, нягтлан бодох бүртгэл, дотоод хяналтад хийсэн үнэлгээ, аудитын явцад илрүүлсэн алдаа, зөрчил, гаргасан шийдэл, анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал бүхий аудитын дүгнэлт түүний үндэслэлийн талаар тус тус хураангуйлан толилуулав.

Аудитын тайланд шалгагдагч этгээдэд шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг хангах, үндсэн хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалтад анхаарах, батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулах талаар өгсөн зөвлөмжүүдийг менежментийн захидалд тусгасан болно.

Аудитыг 2020 оны 12 дугаар сарын 21-ээс 2021 оны 02 дугаар сарын 25-ны хооронд гүйцэтгэж, аудитын тайланг 2021 оны 02 дугаар сарын 25-ны өдөр эцэслэн баталгаажуулж, байгууллагын удирдлагад хүргүүлэхээр төлөвлөн, “Мэдээлэл-Аудит”ХХК-ийн захирал Д.Товуудорж, аудитор Д.Туяа, аудитор Э.Отгонзаяа, шинжээч С.Наранцэцэг, чанарын хяналтын менежер А.Гэрэлмаа нар хариуцаж хэрэгжүүлэв.

Байгалийн түүхийн музейн 2020 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг Үндэсний аудитын газарт 2021 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 11 дүгээр бүхий албан бичгээр ирүүлсэн байна.

3.2. Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа, хууль, эрх зүй

Байгалийн түүхийн музейн үйл ажиллагааны эрхэм зорилго нь нийгэмд үйлчилж, соён гэгээрүүлэх, соёлын өвийг цуглуулах, хадгалах, судлан шинжлэх, дэлгэн үзүүлэх улмаар Ази тивдээ тэргүүлэх зэргийн байгалийн түүхийн музей болоход оршино.

Байгалийн түүхийн музейн үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл нь:

- *Байгалийн өвийг цуглуулах, бүртгэн баримтжуулах, судалж шинжлэх, зэрэглэл тогтоох, үнэлэх, хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах, өмчлөх, эзэмших, ашиглахтай холбогдсон харилцааг хуулийн хүрээнд хийж гүйцэтгэх;*
- *Нийгмийн хөгжилд үр нөлөө үзүүлэх, хүний оюуны хэрэгцээг хангах зорилгоор байгаль, түүний бодит гэрч болох зүйлийг дэлгэн үзүүлэх, сурталчлах үйл ажиллагааг явуулах зэрэг хамаарна.*

Тайлант хугацаанд байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд мөрддөг хууль, тогтоомж, бодлого, журамд дараах өөрчлөлт орсон байна. Үүнд:

- Татварын багц хууль

3.3 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлого, дотоод хяналт

Байгалийн түүхийн музей нь санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангаа Төсвийн тухай хууль болон УСНББОУС, түүнд нийцүүлэн баталсан төсвийн байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, журмын дагуу үнэн зөв бэлтгэх үүрэгтэй.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, холбогдох стандарт, хууль тогтоомжтой нийцсэн байна.

Соёлын яамны хяналт, шинжилгээ, дотоод аудитын газар 2020 онд харьяа орон нутаг дахь Байгалийн түүхийн музейн санхүүгийн үйл ажиллагаанд дотоод аудит хийгээгүй байна.

2020 оны 10 дугаар сард Соёлын яамнаас “Соёлын салбарын төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ үнэлгээ, дотоод аудит хийх” ажлын хэсэг ажиллаж байгууллагын санхүү, сан хөмрөг, үзмэрийн бүртгэн баримтжуулалт, архив, бичиг хэрэг болон хүний нөөцийн үндсэн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийсэн байна.

Энэхүү шалгалтын дүнд тухайн шалгагдсан байгууллага нь “хангалттай” үнэлэгдсэн болно.

Уг шалгалтын хүрээнд Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтэд хяналт шалгалт хийсэн бөгөөд тус хяналт шалгалтаар Байгалийн түүхийн музейн шилэн дансны хэрэгжилт нь 91 хувь буюу “хангалттай” гэж дүгнэгдсэн.

Байгалийн түүхийн музейн Бүртгэл мэдээлэл дотоод хяналтын хэлтэс нь 2020 онд байгууллагын үндсэн зорилтод нөлөөлөх эрсдэл өндөртэй нийт 4 ажил төлөвлөж батлуулан, төлөвлөгөөний дагуу байгууллагын “Мэргэжил аргазүйн зөвлөл”, “Сан хөмрөг буюу үзмэрийн хадгалалт хамгаалалт” болон санхүүгийн “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай” хуулийн 33, 34, 35 дугаар заалтын хэрэгжилтэд нийт 3 удаагийн хяналт шалгалт хийж, зөвлөмж хүргүүлэн тухайн зөвлөмжийн биелэлтэд хяналт тавин ажилласан байна. Мөн “Аж ахуйн нэгж, байгууллагад дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журам”-ыг үндэслэн “Байгалийн түүхийн музейн үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалт зохион байгуулах журам”-ийг боловсруулан батлуулж мөрдөн ажилласан байна.

Байгалийн түүхийн музейн дотоод хяналтын эрсдэлийг төлөвлөлтийн үе шатанд бага гэж үнэлсэн бөгөөд гүйцэтгэлийн үе шатанд дахин хянахад дотоод хяналт үр нөлөөтэй гэж үзлээ.

3.4. МАТЕРИАЛЛАГ БАЙДАЛ

Аудитыг төлөвлөх болон гүйцэтгэх үе шатны материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр 2019 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлыг сонгож, эрсдэлийн түвшинг “дунд” гэж үнэлэн материаллаг байдлын хувь хэмжээг 1 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн үе шатанд материаллаг байдлын түвшинг 2019 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлын 1,846,515.1 мянган төгрөгөөс 1 хувиар буюу 18,465.2 мянган төгрөгөөр материаллаг байдлыг тооцсоныг гүйцэтгэлийн үе шатанд 2020 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлын 1,120,476.7 мянган төгрөгөөс 1 хувиар буюу 11,204.8 мянган төгрөгөөр өөрчлөх шаардлагатай гэж үзлээ.

3.5. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Байгалийн түүхийн музейн 2020 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 30,910.3 мянган төгрөгөөр буюу 0.44 хувиар өссөн байна. Өмнөх оны үзүүлэлтээс материаллаг өөрчлөлт гарсан мөнгөн хөрөнгө, авлага, бараа материал, үндсэн хөрөнгө, өр төлбөрийн дансууд байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

/мянган төгрөг/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	-	19.0	19.0
Авлага	7,596.8	-	-7,596.8
Бараа материал	157,427.4	124,272.7	-33,154.7
Үндсэн хөрөнгө	6,855,378.1	6,927,020.9	71,642.8
Нийт хөрөнгө	7,020,402.3	7,051,312.6	30,910.3
Өр төлбөр	3,545.7	360.0	-3,185.7
Засгийн газрын оролцоо /Эздийн өмч/	7,016,856.6	7,050,952.6	34,096.0
Нийт өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	7,020,402.3	7,051,312.6	30,910.3

Мөнгөн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 19.0 мянган төгрөг болж 19.0 мянган төгрөгөөр өссөн нь иргэдэд үйлчлэх үйлчилгээндээ арилжааны банкны пос машины үйлчилгээг нэвтрүүлснээс шалтгаалжээ. Энэ нь музейн үзэгчийн тоо, үндсэн үйл ажиллагааны нэмэлт орлогыг нэмэгдүүлэхээр байна.

Авлага дансны үлдэгдэлгүй 7,596.8 мянган төгрөгөөр буурсан нь тайлант оны эхний үлдэгдлийг бүрэн барагдуулснаас шалтгаалжээ.

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 124,272.7 мянган төгрөг болж 33,154.7 мянган төгрөгөөр буурсан нь Үлэг гүрвэлийн төв музейг татан буулгаж Байгалийн түүхийн музейд нэгтгэн зохион байгуулахад балансаас балансад шилжүүлсэн цаашид үйл ажиллагаанд ашиглагдах боломжгүй болсон үзвэрийн тасалбарын үлдэгдэл, логотой ажлын болон дүрэмт хувцас зэрэг материалыг музейн захирлын тушаалаар данснаас хассан, үндсэн хөрөнгийн шинж чанартай эргэлтийн хөрөнгийг ТӨБЗГ-ын 2020 оны А-1/821 дугаар “Зөвшөөрөл олгох тухай” албан бичгээр дансны ангилал хооронд шилжүүлсэн, бараа материалын оны эхний үлдэгдлээс шинээр үзүүлэг, үзэсгэлэнгийн танхим дэглэхэд материал зарцуулсан зэргээс шалтгаалжээ.

Бараа материалын дансны үлдэгдэлд ашиглалтгүй бараа материал байхгүй. Оны эцэст худалдан авалт хийж бараа материалын нөөц үүсгээгүй байна.

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 6,927,020.9 мянган төгрөг болж 71,642.8 мянган төгрөгөөр өссөн нь Америкийн нэгдсэн улсын хил гаалиар хууль бусаар нэвтэрсэн Монголоос гаралтай палеонтологийн олдворуудыг Монгол улсад буцааж шилжүүлснийг 222,408.0 мянган төгрөгөөр үнэлж Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Соёл, урлагийн газрын шийдвэрээр тус музейд хүлээлгэн өгснөөс шалтгаалжээ.

Үндсэн хөрөнгийн данс нь хөрөнгө оруулалтаар нэмэгдээгүй, нэмэлт төсвийн худалдан авалтаар 5,907.0 мянган төгрөг, үнэ төлбөргүй шилжиж ирсэн 224,304.2 мянган төгрөгийн хөрөнгөөр нэмэгдсэн байна.

Үндсэн хөрөнгө үнэ төлбөргүй шилжүүлсэн, акталсан хөрөнгийн хөдөлгөөн гараагүй байна.

Биет бус хөрөнгийн хөдөлгөөн тайлант хугацаанд гараагүй байна.

Өр төлбөр дансны үлдэгдэл 360.0 мянган төгрөг болж 3,185.7 мянган төгрөгөөр буурсан нь оны эхний үлдэгдлийг бүрэн барагдуулснаас шалтгаалжээ.

Бусад 360.0 мянган төгрөгийн өр тус музей нь Цар тахлын нөхцөлөөс хамааран тайлант оны сүүлийн саруудад өөрийн орлогогүй болж ТӨБЗГ-тай байгуулсан гэрээний дагуу түрээсийн шимтгэлийн 40 хувийг төлөх боломжгүй болсноос шалтгаан үүссэн байна.

Энэ нь цаашид гэрээнд заасны дагуу түрээсийн шимтгэлийг сар бүр төвлөрүүлэх, гэрээний үүргээ хэрэгжүүлж ажиллах шаардлагатайг харуулж байна.

Засгийн газрын оролцоо дансны үлдэгдэл 7,050,952.6 мянган төгрөг болж 34,096.0 мянган төгрөгөөр өссөн нь үнэ төлбөргүй шилжүүлэн авсан үндсэн хөрөнгийн хөдөлгөөнөөс шалтгаалжээ.

2020 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангаар нийт орлого өмнөх оноос 5,977,829.5 мянган төгрөгөөр буюу 61.9 хувиар буурсан байна.

Өмнөх оны үзүүлэлтээс материаллаг өөрчлөлт гарсан үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого, урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт, үндсэн үйл ажиллагааны нэмэлт орлого байна. Энэ нь хоёр музейг нэгтгэснээр тайлант онд орон тоо, төсөв нэмэгдэж батлагдсан, цар тахлын нөхцөл байдлаас шалтгаан үзвэр, үйлчилгээ явуулсан хугацаа бага, үзэгчийн тоо, өөрийн орлого буурсан, өмнөх онд татан буугдсан хуулийн этгээдийн эд хөрөнгийг балансаас балансад шилжүүлэн авсан учраас санхүүгийн үр дүнгийн тайлангаарх орлого өссөн байсан зэргээс шалтгаалан энэ онд өөрчлөлт их гарсан байна.

Нийт зардал өмнөх оноос 239,270.9 мянган төгрөгөөр буюу 27.2 хувиар өссөн байна. Өмнөх оны үзүүлэлтээс материаллаг өөрчлөлт гарсан цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил, ажил олгогчоос төлөх нийгмийн даатгалын шимтгэл, байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардлууд байна. Энэ нь хоёр музейг нэгтгэснээр тайлант онд орон тоо, төсөв нэмэгдэж батлагдсанаас шалтгаалсан байна.

Өмчийн өөрчлөлтийн тайлангаар өмнөх оны үр дүн рүү хаасан нягтлан бодох бүртгэлийн залруулга гараагүй байна.

3.6. Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт санхүүжилт

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2020 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг улсын төсвөөс 1,371,771.7 мянган төгрөгөөр, нийт зарлагыг 1,371,771.7 мянган төгрөгөөр тооцон төлөвлөж, дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төсвийн захирагчийн хүргүүлсэн төсвийн төслөөс 454,513.0 мянган төгрөгөөр бууруулж 917,258.7 мянган төгрөгөөр баталсан байна. Их тэнгэрийн аманд Байгалийн түүхийн музейн шинэ цогцолбор барилга баригдах болсонтой холбоотойгоор Засгийн газрын 2019 оны 281 дүгээр тогтоолын хэрэгжилтийг хангахад чиглэсэн томоохон ажлууд болох музейн үзэл баримтлалыг шинээр боловсруулах, үзүүлэг дэглэлтийн 3D зураг бэлтгэх, гадаад орнуудад мэргэжилтнүүдийг сургах, дадлагажуулах, туршлага судлах, музейн одоогийн эзэмшлийн барилга байгууламжийн сантехник, дулааны шугам засварлах зэрэг ажлыг төлөвлөж төсвийн төсөлд саналаа тусгаж хүргүүлсэн байна.

Өмнөх оны баталсан төсвөөс 300,816.1 мянган төгрөгөөр өссөн нь Байгалийн түүхийн музей, Үлэг гүрвэлийн төв музейг /хуучнаар/ нэгтгэн зохион байгуулснаар орон тоо, төсөвт өөрчлөлт орсон байна.

Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 2020 оны хөтөлбөр арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 917,258.7 мянган төгрөгийн төсөв баталснаас 917,258.7 мянган төгрөгийг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Гүйцэтгэлээр улсын төсвөөс 875,240.3 мянган төгрөгийн санхүүжилт авч урсгал үйл ажиллагаанд 865,999.7 мянган төгрөгийг зарцуулж 9,240.6 мянган төгрөгийг улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 865,999.7 мянган төгрөг буюу 94.4 хувьтай байгаа нь цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшлын зардлыг 77.4 мянга, ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэлийн зардлыг 1,767.8 мянга, үйл ажиллагаатай холбоотой тогтмол зардлыг 5,283.0 мянга, хангамж, бараа материалын зардлыг 931.9 мянга, нормативт зардлыг 43.5 мянга, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний төлбөрийг 13,303.5 мянга, бараа үйлчилгээний бусад зардлыг 6.3 мянга, бусад урсгал шилжүүлгийг 29,845.6 мянга, нийт 51,259.0 төгрөгөөр тус тус хэмнэж зарцуулсантай холбоотой байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр харуулсан мэдээллийг энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

Нэмэлт санхүүжилт

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Дээд шатны төсвийн захирагчаас 23,010.1 мянган төгрөг, үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого 35,489.0 мянган төгрөг, нийт 58,499.1 мянган төгрөгийн орлогыг бүрдүүлжээ.

Үүнээс цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшлын зардалд 9,176.5 мянга, хангамж бараа, материалын зардалд 3,774.1 мянга, нормативт зардалд 464.0 мянга, эд хогшил худалдан авах зардалд 9,899.5 мянга, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний төлбөрт 32,228.2 мянга, бусад урсгал шилжүүлэгт 2,700.0 мянга нийт 58,242.3 мянган төгрөгийг зарцуулж, үлдэгдэл 256.8 мянган төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлжээ.

3.7. Шилэн дансны мэдээлэл

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Тайлант хугацаанд оруулбал зохих 149 мэдээллээс хугацаандаа оруулсан 126 мэдээлэл, хугацаа болоогүй 5 мэдээлэл, 18 мэдээллийг хугацаа хоцроон шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулсан байна.

3.8. Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн 15,758.6 мянган төгрөгийн 2 зөвлөмжийн хэрэгжилт 100 хувьтай байна.

Хүснэгт 3 Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн төлбөрийн акт, албан шаардлагын хэрэгжилт

Үзүүлэлт	Өмнөх оны илрүүлэлт		Биелэлт		Зөрүү		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Акт							
Албан шаардлага							
Зөвлөмж	2	15,758.6	2	15,758.6	2		100
Нийт дүн	2	15,758.6	8	15,758.6	2		100

3.9. Аудитын илрүүлэлт

Аудитаар нийт 2,217.8 мянган төгрөгийн алдаа зөрчил илэрснээс, 1,857.8 мянган төгрөгийн алдааг залруулж, 360.0 мянган төгрөгийн алдаа зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх албан шаардлага өгсөн.

Залруулсан алдаа

Аудитаар нягтлан бодох бүртгэлийн бичилт, тооцоолол болон тайлагналын алдаатай дараах залруулгыг санхүүгийн тайланд тусгаж, баталгаажуулав. Үүнд:

1. 2020 оны Санхүүгийн тайлангууд хоорондоо тохирч байгааг эсэхийг шалгахад Бичиг хэргийн материал Санхүүгийн тайлангийн Бараа материалын тодруулгын тайлангаас 1,772.6 мянган төгрөгөөр зөрүүтэйг залруулга хийлгэсэн.
2. Тайлант хугацааны эцэст 85.2 мянган төгрөгийн татварын авлагатай байгаа нь Татварын цахим тодорхойлолтоор батлагдаж байгаа боловч тухайн байгууллагын дэлгэрэнгүй бүртгэл болон тооцоо нийлсэн актаар баталгаажуулаагүй нь авлага байх үндэслэлгүйг тодорхойлж байгаад залруулга хийлгэсэн.

Зөвлөмж өгөхөөс бусад байдлаар шийдвэрлэсэн алдаа, зөрчил

Аудитаар 360.0 мянган төгрөгийн залруулагдаагүй алдаа, зөрчил илэрснээс 360.0 мянган төгрөгийн зөрчилд Албан шаардлага хүргүүлсэн. Үүнд:

1. Тайлант онд тус байгууллага нь Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар, иргэнтэй гурвалсан гэрээ байгуулан 15 м.кв талбай бүхий бэлэг дурсгалын зориулалттай дэлгүүрийг иргэнд түрээслүүлж, 4-н сарын төлбөр 900.0 мянган төгрөгийн 40 хувь болох 360.0 мянган төгрөгийн түрээсийн төлбөрийг дутуу төвлөрүүлсэн нь тухайн гэрээний 3.6-д "Түрээслүүлэгч нь түрээсийн төлбөрийн 40 /дөчин/ хувь болох 360.0 мянган төгрөгийг төлбөр орсноос хойш ажлын 5 өдрийн дотор улсын төсөвт төвлөрүүлнэ", мөн Төвийн тухай хуулийн 6.4.8-д "Төсвийг зохистой удирдаж авлага, өглөг үүсгэхгүй байх" гэсэн заалтуудыг зөрчиж байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Албан шаардлага хүргүүлэх

2. Шилэн дансны цахим хуудсанд хуулийн дагуу байршуулах мэдээллээс 18 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан нь Шилэн дансны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.3-т "Тогтоосон хугацаанд, тогтмол, шуурхай мэдээлдэг байх" гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-т "Шалгаагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө" заалтыг үндэслэн албан шаардлага хүргүүлэв.

Аудитын зөвлөмж

Аудитаар илэрсэн 1 зөрчилд 1 зөвлөмж өгч, менежментийн захидалд тусгав.

3.10. БАЛАНСЫН ДАРААХ ҮЙЛ ЯВДАЛ БОЛОН ДАРААГИЙН АУДИТААР АВЧ ҮЗЭХ АНХААРАЛ ТАТАХУЙЦ БУСАД ЧУХАЛ АСУУДЛУУД

Монгол Улсын Засгийн газрын 2019 оны 07 дугаар сарын 03-ны өдөр баталсан 280, 281 дүгээр тогтоолын хүрээнд одоогийн Байгалийн түүхийн музейн барилгыг нурааж энэ суурин дээр Чингис хааны музей байгуулах, харин Байгалийн түүхийн музейг Их тэнгэрийн аманд шинээр барихаар болсон. Тайлант онд зөвхөн барилга, түүнтэй хамаатай хөрөнгүүдийг акталсан ба хуучин газрын гэрчилгээ Байгалийн түүхийн музейн эзэмшилд хэвээр байгаа. Дараагийн аудитаар шинээр баригдах музейн барилгын гэрчилгээ болон бусад холбогдох газрын гэрчилгээг Байгалийн түүхийн музейн эзэмшилд гарсан эсэх, Улсын бүртгэлийн гэрчилгээнд хөрөнгийн өөрчлөлтийн хийлгүүлсэн эсэхийг анхааралдаа авч үзэх шаардлагатай.

4. Менежментийн захидал

Менежментийн захидалд цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлоор нь эрэмбэлэн үзүүлэв. Үүнд:

1. Үндсэн хөрөнгийн данстай холбоотой асуудал

1.1 Илрүүлэлт:

- Үндсэн хөрөнгийн дэлгэрэнгүй бүртгэлээс элэгдлээрээ өртгөө бүрэн нөхсөн 702,318.7 мянган төгрөгийн анхны өртөг бүхий 212 нэр төрлийн үндсэн хөрөнгө байгаа нь УСНББОУС-17 14 дүгээр зүйл Хүлээн зөвшөөрөлт “*Үндсэн хөрөнгийн өртгийг дараах тохиолдолд хүлээн зөвшөөрнө ...б.Тухайн хөрөнгийн өртөг буюу үйлчилгээний чадавхыг найдвартай хэмжиж чадах...*” гэсэн заалтыг мөрдөөгүй.

1.2 Эрсдэл:

- Хууль, журам хэрэгжихгүй байх, төрийн өмч үнэгүйдэх
- УСНББОУС 17

1.3 Өгсөн зөвлөмж:

- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 31-р зүйлийн 3-т "*Илүүдэл эд хөрөнгө болон элэгдэл хорогдлын шимтгэлээр анхны үнийг нөхсөн, түүнчлэн нөхөөгүй боловч гэмтэж, засаж сэлбээд өөр зориулалтаар ашиглаж болох эд хөрөнгийн үнийг төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн байгууллагатай зөвшилцөж тогтоох*" заалтыг хэрэгжүүлж ажиллах

1.4 Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар:

- Алдаа, зөрчлийг хүлээн зөвшөөрч, аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллах санал өгсөн.

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг төрийн аудитын байгууллагад 2021 оны 05 дугаар сарын 10-ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн жагсаалт

Огноо:	Аудитын нэр:	2020 оны санхүүгийн тайлангийн аудит	Аудитын код:
2021			САГ-2021/41/СТА-ТШЗ
Шалгагдсан байгууллагын нэр:	Байгалийн түүхийн музей		Мянган төгрөг

№	Алдаа, зөрчлийн товч утга	Мөнгөн дүн	Аудитын байгууллагаас гаргасан шийдэл	Алдаа, зөрчилтэй асуудал гаргасан албан тушаалтны	
			Нэр	Албан тушаал	Овог нэр
	1	2	3	4	5
1	Тус музей нь "Түрээсийн гэрээ"-ний 3.6-д "Түрээслүүлэгч нь түрээсийн төлбөрийн 40 /дөчин/ хувь болох 360.0 мянган төгрөгийг төлбөр орсноос хойш ажлын 5 өдрийн дотор Улсын төвлөрсөн төсөвт төвлөрүүлээгүй.	360.0	Албан шаардлага	Ерөнхий нягтлан бодогч	Н.Зоригтбаатар Ш.Дуламсүрэн
2	Үндсэн хөрөнгийн дэлгэрэнгүй бүртгэлээс элэгдлээрээ өртгөө бүрэн нөхсөн 702,318.7 мянган төгрөгийн анхны өртөг бүхий 212 нэр төрлийн үндсэн хөрөнгө ашиглагдаж байна.	0	Зөвлөмж	Захирал, Ерөнхий нягтлан бодогч	Н.Зоригтбаатар Ш.Дуламсүрэн
3	Шилэн дансны тухай 6-р зүйлд заасан 18 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан байна.	0	Албан шаардлага	Ерөнхий нягтлан бодогч	Н.Зоригтбаатар Ш.Дуламсүрэн
ДҮН		360.0			

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
АЛБАН ШААРДЛАГА

2021 оны 02 дугаар сарын 25

№ 48/АД170069

Улаанбаатар хот

САГ- 2021/41/СТА-ТЦЗ

Зөрчил арилгах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд хийсэн Байгалийн түүхийн музейн 2020 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Тайлант онд тус байгууллага нь Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар, иргэнтэй гурвалсан гэрээ байгуулан 15 м.кв талбай бүхий бэлэг дурсгалын зориулалттай дэлгүүрийг иргэнд түрээслүүлж, 4-н сарын төлбөр 900,000.0(есөн зуун мянга) төгрөгийн 40 хувь болох 360,000.0 (гурван зуун жаран мянга) төгрөгийн түрээсийн төлбөрийг дутуу төвлөрүүлсэн байна.

Энэ нь 2020 оны БМ/2020/70 дугаартай түрээсийн гэрээний 3.6-д "Түрээслүүлэгч нь түрээсийн төлбөрийн 40 /дөчин/ хувь болох 360,000.0(гурван зуун жаран мянга) төгрөгийг төлбөр орсноос хойш ажлын 5 өдрийн дотор улсын төсөвт төвлөрүүлнэ", Төсвийн тухай хуулийн 6.4.8-д "Төсвийг зохистой удирдаж авлага, өглөг үүсгэхгүй байх" гэсэн заалтуудыг зөрчиж байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-т "Шалгаагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө", Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан "Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох" журмын 4.2.1-д заасныг тус тус үндэслэн **ШААРДАХ** нь:

1. Холбогдох хууль тогтоомж болон 2020 оны БМ/2020/70 дугаартай түрээсийн гэрээний 3.6 дахь заалтыг хэрэгжүүлж биелэлтийг 2021 оны 05 дугаар сарын 10-ны өдрийн дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэх;
2. Цаашид алдаа, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж ажиллахыг Байгалийн түүхийн музейн захирал Н.Зоригтбаатар, Ерөнхий нягтлан бодогч Ш.Дуламсүрэн нарт даалгав.

АЛБАН ШААРДЛАГА ӨГСӨН:

АУДИТЫН ХОЁРДУГААР ГАЗРЫН
ЗАХИРАЛ, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.НАРАНЧИМЭГ

АХЛАХ АУДИТОР
ГЭРЭЭГЭЭР ГҮЙЦЭТГЭГЧ
МЭДЭЭЛЭЛ-АУДИТ ХХК-ИЙН ЗАХИРАЛ

Ч.ДАШДАВАА

Д.ТОВУУДОРЖ

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
АЛБАН ШААРДЛАГА

2021 оны 02 дугаар сарын 25

№ 48/АД170068

Улаанбаатар хот

СДТ- 2021/41/СТА-ТМЗ

Зөрчил арилгах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд хийсэн Байгалийн түүхийн музейн 2020 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Тайлант хугацаанд байгууллагын шилэн дансны цахим хуудаст байршуулах 149 мэдээллээс 18 мэдээллийг хугацаа хоцроож байршуулсан байна.

Энэ нь Шилэн дансны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1 "Мэдээлэл үнэн зөв бодитой, иж бүрэн байх", 4.1.3 "Тогтоосон хугацаанд, тогтмол шуурхай мэдээлдэг байх", 6 дугаар зүйлийн 6.4 "Энэ хуулийн 3.1.1, 3.1.2-т заасан байгууллага дараах мэдээллийг долоо хоногийн дотор мэдээлнэ", 6.4.5 "Цалингийн зардлаас бусад таван сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий орлого, зарлагын мөнгөн гүйлгээ тус бүрээр, гүйлгээний агуулга, хүлээн авагчийн нэр" гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-т "Шалгагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө", Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан "Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох" журмын 4.2.1-д заасныг тус тус үндэслэн **ШААРДАХ** нь:

1. Шилэн дансны тухай хуулийг хэрэгжүүлж мэдээллийг ил тод, цаг хугацаанд нь бүрэн байршуулж биелэлтийг 2021 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн дотор Үндэсний аудитын газар ирүүлэх
2. Цаашид алдаа, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж ажиллахыг Байгалийн түүхийн музейн захирал Н.Зоригтбаатар, Ерөнхий нягтлан бодогч Ш.Дуламсүрэн нягтлан бодогч нарт даалгав.

АЛБАН ШААРДЛАГА ӨГСӨН:

АУДИТЫН ХОЁРДУГААР ГАЗРЫН
ЗАХИРАЛ, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.НАРАНЧИМЭГ

АХЛАХ АУДИТОР
ГЭРЭЭГЭЭР ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Ч.ДАШДАВАА

МЭДЭЭЛЭЛ-АУДИТ ХХК-ИЙН ЗАХИРАЛ

Д.ТОВУУДОРЖ

